

DU 1974

« POBL VREIZ »

B. P. 304
29273 BREST CEDEX

KOUMANANTOU

Boutin : 10 L

Skoezell : odoleg 20 L

K.R.P. 2746-79 ROAZON

Niv. 58

POBL VREIZH

1 LUR

AR BED WAR AN TU GIN !

(GWELOUT HON PENNAD-STUR)

foto : PHONOGRAM / PR. CORNUT

PENNAD-STUR

En Ansiniz (*Ancenis*), o deus micherourion Brault ha Faucheux dilezet o labour evid miroud o patron.

En Oriant, o deus labourerion ti Beon paouezet gant o labour evid ma vefe skarzhet kuit ur c'hensort sindikadour.

Setu peadra da vezañ nec'het, emichañs, d'ar re evelomp o deus diazezet o studi eus ar gevredigezh hag o stourm politikel diwar weloud ez eus renkadoù, un enebadur etreze, hag ur rummad kapitalourion er penn-krec'h aneze.

Setu, eme an nen, peadra da brouiñ e c'hall kenlabourad ar renkadoù evid ar gwellañ hag ez eus tu d'ar vicherourion ha d'o fatroned moned a-unan evid brasañ mad o zi-labour.

Ha tevel zo d'ober war se ? Pe elezel an eil fed diouzh egile, o selloud ouzh peb hini evel ur frouezh eus park ar brizh n'ema ket en park an holl ?

Peotramant o zremen evel o skeiñ war-zu ar memes pal, hag o selloud ouzh Breizh hebken ; evel-se e vefe un anadenn (*phénomène*) da vezañ studiet en diabarzh kudenn Vreizh : labourerion arallekaet (*aliénés*) diw wech, dre o stad a vicherourion evel o c'hement all a gensored c'hall, ha dre stad Breizh trevadennet (*colonisée*) ?

Enkadenn al labour sort n'eus ket bet gwelet c'hoazh en Breizh zo deuet 'lec'h ma veze dija an dilabour ha spontailh an divroañ oc'h ober o reuz, ma veze ar speredoù troet war ur c'hantved zo bet, ha ma veze an Iliz — goude dezi moned war-raok — o herzel n'en em zieubfe (*liberfe*) an dud : setu aze ar pezh a zispleg sort traoù !

Ur skouer — ha hi lu un tamm — eo ar pezh zo c'hoarvezet en Oriant.

Eno e oa ur patron kristen eneb d'ur beleg-micherour a glaske diazezañ ur sindikad C.G.T. ; arabad avad ober anw eus ur «brezel relijion en diabarzh ar relijion» ; tost ema lwerzhon !

Gweloud pelloc'h an dalc'h ez eus d'ober :

— *Micherourion*, darn aneze o vezañ bet en govelloù an Henbont a oar petra eo bezañ dilabour ha klask labour pa vezer war an oad, hag a vez spontet o soñjal e c'helljent bezañ oc'h ober o diaezamant ;

— *Ur patron*, lorc'h ennañ o vezañ evel un tad-familh hag o teurel dic'hoarzh / «du-mañ, tamm lizher-dilabour, hogen un diviz kaloneg e'm burew».

— *Ar relijion gatolig* en he stumm koshañ ha teñvalañ : an diaoul eo deze ar C.G.T. ! «O pediñ e vez bemnoz seizh bugel ma breur, eme Beon da *Le Monde*, evid ma reno an urzh e'm labouradeg. Un nerzh eo ar bedenn nan eo ket gant ma enebourion. Kenwerzhourion en Oriant a lavar o chapeled bemnoz evidon».

Ar Maner eo beon hag, evel ar Maner, e oar tennañ e vad eus ar spont. Penaos displegañ e vefe bet daskoret (rentet) an darn vrasañ eus an daou-ugent a gartennoù C.G.T. , penaos displegañ o defe graet ur souz paotred al listenn C.G.T., med hag aon a vefe savet enne da goll o flas e-kreiz an dilabour a-vremañ ? Moned dilabour en Breizh n'eo ket tamm ebed evel ma vefe en Paris !

En Oriant, koulz hag en Brest pe en Ansiniz, e kav ar batroned o zu da sachañ an isdiorreadur (*sous-développement*) en o gounid. Ar re-se a oar c'hoari gant spontailh an dilabour evid gounid war ar vicherourion en em zerc'hel evel en penn kentañ ar kapitalouriezh, sort na vije ket gwelet ken, e 1974, en diavaez da Vreizh.

Koulskoude, ez eo diwar stourm ar renkadoù, diforc'het ervad, ez eus deuet kement gounid o deus bet ar vicherourion.

Na pa vefe gant enkadennoù armerzhel (*ekonomikel*), na pa vefe er broioù reuziet da gentañ evel hon hini, ez eo fizioud war unanidigezh ar batroned hag ar vicherourion kement ha reiñ an dorn d'ar kapitalouriezh, kement ha sachañ ar c'harr war o c'hein evid ar vicherourion.

(1) Da heul U.D.B., ez eus tud all o klemm war an enkadenn-mañ. Ar B.R.E.I.S. a ro da c'houde ez eus muioc'h a dud o klask labour en Breizh en deiz hiziw eged na oa a-raok manifestadegoù mae 68.

ALAN STIVELL «E Langonned» Fontana 6325 332

Setu ur bladenn disheñvel diouzh ar re bet sevenet gant Alan Stivell en a-raok. Diskouezet en eus Stivell e c'helle al luskoù *pop* pe *rock* klotañ gant ar sonerezh keltieg. Er bladenn-mañ e tistro Stivell daved ur stumm kalz hengounel-oc'h. Ne ra tamm ebed gant ar gitar tredaneg na gant an taboulinoù *pop*. Kavet 'vo kanaouennoù, kan ha diskan, tonioù sonet gant ar bombard, ar binioù kozh, ar pib-meur, hag ardivinkoù mod *Folk* (*fidil, bodhrán, fleüt lwerzon*), hag evel just an delenn.

Kanaouennoù evel *E parrez Langonned*, *Deus ganin-me* (bet desket da Alan gant ar c'hoarezed Gwadedeg), *Genovefa* (tennet eus ar *Barzhaz-Breizh*), *Diougan Gwen-c'hlan* (*Barzhaz-Breizh*) a zo kaer-dreist, daoust m'eo anavezet darn aneze gant ul lod mad a dud. Tonioù sort da *Bwthy: fy nain* (Kembre) pe *Faili Faili oro* (Skos) zo fromus ha bamus.

Med ne zisoñj ket Stivell kudennoù hon

bro en amzer a-vremañ. Ha kanañ a ra war donioù kozh skridoù savet gant Yann-Bêr Piriou, anavezet mad gant kanerion *Pobl Vreizh*. Planedenn zo war gudenn an divroañ e Breizh ha *Ne bado ket ataw* war hini an arme hag ar vourc'hizion estren oc'h aloubiñ hon bro a-bezh : ur c'han ha diskan hag a raio berzh.

An diskar-amzer zo bet pouezus evid Stivell. Ouzhpenn ar bladenn gaer-mañ en eus graet un droiad e Breizh dindan warez *Pobl Vreizh* ha *Le Peuple breton*. Evid gouzoud hiroc'h war mennozioù ar c'haner brudet, prenit ar bladenn ha lennit gant akek ar skrid (e galleg) a vez kavet war ar golo diabarzh, skrid sklaer ha fraezh gant Stivell e-unan.

Erwan Kervella.

(1) Y.-B. Piriou : Défense de cracher par terre et de parler breton. Ed. P.J. Oswald.
Y.B. Piriou : Mallozhioù ruz. Ed. P.J. Oswald.

**LEVRIOU
BREZHONEK
(kozh ha nevez)
Ti
Giraudon**

30, Straed Keranpont

22300 Lannuon
pg 35 04 90

Hag a-nevez en-dro dimp ?

«NANN DA DOULL DOUR BENARD»

Setu ar skritelloù a c'heller gwelout war-zu parrez Ploneour, Pont-n-Abad, Plogastell ha Tremeog. Kudenn an dour eo. E-pad an hañv, e teu milieroù a douristed d'ar vro-Vigoudenn, dreist-holl war an droienn-vor e-giz e lec'h all e Breizh. E soñj emeur da zegemer muic'h c'hoazh rag evid paotred e-giz Bénard, maer Pont-n-Abad, kuzulier jeneral, ezel pouezus er safti *(société d'aménagement touristique du Finistère)* hag e SALB (*Schéma d'aménagement du littoral breton*), eo an Tourism eo an amzer-da-zont. Arc'hant zo evid studiañ (daou viliard kozh e Kombrid) pe da sevel kement tra a sell an Tourism, netra pe nebeud evid ar pesketaerezh, al labour-douar pe an uzinioù.

Sindikad an dour evid kanton Pont-n-Abad, renet evel just gant Bénard, en deus dibabet stankenn stêr kanol Pont-n-Abad, stanket gant ur mell kleuz. 70 ha a raio al lenn-se ha daou vetr donder. Evid ma chomo an dour-se sklaer, ne vo ket posubl teurel ludu, teil, sevel krevier war 5 300 ha. Diaes-tre e vo d'an tri c'hant familh labourerion-douar kaoud boued war an douar-se ; fall a-walc'h ez a an traoù evid an dud diwar ar maez.

Digoret zo bet un enklask (*enquête d'utilité publique*) etre miz gouere hag eost e-pad sioulder ar vakañsoù. Soñjal a ra da baotred an dour e vefe paseet an afer e-giz ul lizher er post. Allas evito ! Ar CDJA, harpet gant an FDSEA hag ar c'homite difenn, skoazellet gant UDB ha komite Kombrid, o deus dispac'het a-raok echu-amant an enklask — skritelloù, emvodoù e Plogastell, Ploneour, dirag Maerdi Pont-n-Abad, traktoù, pennadoù-skrid war ar c'helaouennoù. En ur sizhun eo bet displeget mad an afer ha disklaeriet troioù Bénard hag e genseurted.

Pont-n-Abad, Pluguan, Menez-Kelc'h, al labourerion zo a-eneb d'ar pennoù-bras ha d'an arme. Goullit digant micherourion ti Gwichaoua e Pouldreuzig⁷ pe re Donval peseurt vad a ra an tourism. Breizh zo ur vro re vraw evid ar Vretoned, a soñj ar vourc'hizion prest da brenañ kement tachenn. Red eo d'an holl labourerion en em vodañ startoc'h c'hoazh, komañset eo an emgann etre paotred an arc'hant ha ni.

L.K.

— Diskrog-labour e ti Gwichaoua e Pouldreuzig.

Abaoe ar 25 a viz gouere o deus diskroget eus o labour an trivec'h micherour eus ti Gwichaoua (mekanikoù labour-douar).

Bep daou viz lennit

AL LIAMM

(savet e 1945)

ar gelaouenn nemeti o reiñ,
c'hwec'h gwech ar bloaz, barzhonegoù,
kontadennoù, pennadoù a bep seurt ha
keleier. 80 pajenn e pep niverenn.

Renner : Ronan Huon.

Koumanant : 30 lur. Studierien : 25 l
Mme S. Cherel, 100, bd de Verdun Rennes.
C.C.P. 2184-34 Rennes.

Etre 1 300 ha 1 400 lur beb miz evid daou-ugent eurvezh ar sizhun. Ar mestr en deus savet ur maner e Penharz, dirag ar mor. Savet zo bet ur «c'homite-skoazell» gant CFDT, CDJA-PT, APF, MRJC, PS, PSU hag UDB.

MITTERRAND ER C'HOLONIOÙ

Goude un droiad e Breiz e miz gwengolo (e Lanuon, evid bezañ resis), ez eo aet Mitterrand da vro-Wiana, da vro-Wadloub ha d'ar Martinig. Eno en deus gwelet departamantoù gall, sañset ; e gwirionez, trevadennoù (*kolonioù*) en ur stad truezus : nebeud a labour, nebeud a arc'hant e-touez an dud med e peb lec'h gwaskerezh ar Gall : poliserien ha soudarded. Kavet en deus penn-rener ar parti socialist dirazañ, tud heug ha skuiz gant politikerezh Paris, emrenerien peurvuiañ, o c'houlenn frankiz evid o bro. Morse n'en deus kavet Mitterrand an tu da respont dezo en un doare sklaer. Ne oa ket memes yezh ganto. Pa vo skarzet kuit ar gouarnamant-mañ ha deuet ar galloud etre daouarn paotred an tu kleiz, e vo cheñchet an traoù, emezañ. N'eo ket sur e vije bet komprenet gant an dud. Na pegen diaes eo da rener ur parti bras a Vro-C'hall «*harzal gant ar c'hi, yudal gant ar bleiz ha prezeg brezoneg e Breiz*» ha kreoleg er Martinig pe er Gadeloub ! Disfiziñs en deus ar jakobin a zo anezañ diouz goulennnoù ar pobloù bihan. Aze ema an dalc'h. Evel ma lavarar, skeiñ a ra an teod e-lec'h ma ra poan an dar .

AR FALZ

kelaouenn drimizieg an Emzao
diazezet gant Yann Sohier
bodet ennañ skolaerien ha kelennerien
Vreiz
a-du gant eur skol vreizeg ha laik gwirion
Lennit Ar Falz ! Komanantit d'ar Falz !
(20 lur evid 6 niverenn)
AR FALZ, straed Kan-ar-Gwez
29245 Plourin-Montroulez
C.C.P. 430-20 H Roazon

ETRE AL LARED HAG AN OBER EMA AR MOR

Erru eo heug al labourerion gant doareoù ober ar gouarnamant : ataw o klask reiñ da grediñ dezo eo noz da greisteiz. Diouz un tu, e vo kontet ur bern kaozioù braw : ni zo frankizourien, paotred ar cheñchamant, eme Giscard, Chirac ha Poniowski. Ya da ! *Mod* pa vez un dra bennak grevus, ur gudenn bennak a-bouez da ziluziañ, da skouer ar prizioù pe afer an dilabour, neuze avad e vez graet skouarn vouzar gant ar pennoù bras. Evel-se ema an traoù en oll vroioù, emezo, hag ar Frañs a ya da heul en desped dezi.

Hogen skuiz eo al labourerion gant seurt koñchennoù ha setu kalz anezo o deus diskroget gant o labour e miz here. Kement-mañ zo c'hoarvezet er Post, en ORTF (dispennet nevez zo gant ar gouarnamant), en Europa 1, er skolioù bihan ha bras, e-touez paotred ar glaou-douar e bro Lorraine, hag all. Kaoz zo gant paotred

an hent houarn ha re an tredan (*électricité*) d'ober kement all e miz du.

Petra a c'houlenn al labourerion-mañ eta ? Dre vras, e c'houlennont doareoù labour deread, un tamm kresk war o fae, peogwir eo keraet ar vevañs, goulenn a reont ivez ma sevenfe ar Stad he c'hargoù evel ma'z eo dleet dezi ober. N'eo ket baradoz an douar a c'houlennont, evel ma welit, ha koul-koude...

ADKEMPOUEZEREZH...

Trouz zo bet goude ar votadegoù diwezhañ, peogwir n'eo ket bet dibabet an aotrou Peron, a oa bet kinniget e departamant an Dordogn, gant strollad komunour Bro-C'hall. Mar chom ur sokialour war ar renk, evid an eil tro, ez eo aezetoc'h dezhañ bezañ trec'h, peogwir e vot an holl gomunourion evitañ. Ar c'hontrol 'ni eo, pa chom ur c'homunour. Ha bez' ez eus tud, neuze a zo gwelloc'h ganto dibab ur mignon eus ar gouarnamant... Marteze n'en em domm ket kement-se an holl izili eus ar strollad sokialour e-barzh Unvaniezh an Tu kleiz ? (Arabad ankounac'haad ema ataw e-barzh ar strollad-se tud evel Gi Mollet...). N'eus forzh penaos, ne oa ket chalet ar gomunourion gant se gwechall, ha ken gwen e oa deuet da vezañ ar strollad sokialour, ma oant prest da reiñ un tamm sikour dezhañ : daou benn zo red evid ober ur vazh, neketa ? Hag e soñjent d'ar c'houlz-se ne oa ket fall tamm ebed, huchal e peb lec'h, evel Mitterrand : «*red eo adkempouezañ an tu kleiz !*»

Ur son all a vez klewet bremañ digant Marchais : «Se zo kaozeal, emezañ, evel Poniowski, en deus kredet lavaroud e oa ar strollad komunour ur gwir strollad faskour !»

Petra 'fell deoc'h : peb manac'h a bed evid e sac'h... Ha daoust hag-eñ ne vbiije ket poent bras **adkempouezañ** an tu kleiz e Breizh ivez ? Ya sur, en ur reiñ lañs d'ar strollad nemetañ a zo o stourm evid gwirioù hon bro, da lavaroud eo an U.D.B. ! Diwallomp 'ta, ni Breizhiz, da vezañ friket holl goude bezañ touellet gant un tabut savet etre ar C'hallaoued.

YOD-KERC'H !!!

Ha plijoud a ra deoc'h Yod-Kerc'h ?
Ha ne blij ket deoc'h ?

Komanantit holl memestra da
Yod - Kerc'h.

Yod-Kerc'h seri nevez zo moaien
koumanantiñ de'i ! Soñjit 'ta !

Biskoazh kemend-all,

Pevar lagad d'ar marc'h dall !

Ar wech kentañ eo e vije tu da vezañ
koumanantet da Yod-Kerc'h.

Arabat c'hwitañ an abadenn-se !

Yod-Kerc'h seri nevez vo ataw memes
mod : traoù lous, traoù sirius, reoù
lirzhin, reoù politik, reoù lennegel,
niverennoù simpl, niverennoù doubl,
niverennoù tripl. A bep seurt a vo !
10 lur evid 6 niverenn

Kasit chekennoù da :

Komz hag arz breizhek
14, square du Bois-Perrin
35000 Rennes-Roazon.

PENNAD-KAOZ GANT E SAOUT

Diwar-benn Micherourien an Tisaverezh

KLICHD P. VREIZH

1 — Plas ar savadurezh en ekonomiezh Penn-ar-Bed

P.V. — *Daoust hag-eñ ez eus kalz a labourerion o labourad en tisaverezh er vro-mañ ?*

F.S. — Heb kontañ al labourerion-douar, 40 % eus al labourerion a zo o labourad er sevel-tiez. Ouzhpenn ez eus tud a zo deuet eus broioù all.

Me 'wel, me zo o labourad e Ti Ducassou lec'h ma'z eus 203 labourer heb kontañ ar re zo er burevioù hag a zo o komandiñ anezo, ha war an 203-se ez eus 140 ha n'int ket eus ar vro-mañ.

Ar brasañ anezo zo eus ar Portugal, eus ar Spagn hag eus ar Marok (nebeutoc'h), hag ouzhpenn ez eus Turked ivez : pewar pe pemp.

P.V. — *Al lodenn vrasañ eus ar re a ra war-dro ar batimant a zo tud diwar ar maez ?*

F.S. — Ya, tud diwar ar maez med ur maread (kalz) anezo ivez a oa war ar vicher a-raok. Evelato ar re zo eus ar vro n'int ket ar re yaouank. Tout o deus paseet daou-ugent vloaz, med e-touesk ar re a zo deuet eus ar broioù all ez eus ur maread a re yaouank a zo tout etre pemp bloaz war-n-ugent ha tregont vloaz, med lod anezo zo dimezet hag o deus digaset o familh d'ar vro-mañ.

P.V. — *Ar savadurezh ez eus outi ur pouez bras er Finister e-kichen al labourioù all, neketa ?*

F.S. — Ya, med gwelloc'h e vefe ma vije muioc'h a labourioù all, abalamour ne ra labourerion ar batimant nemed heuliañ ar re all. Er mare-mañ e vez savet tiez, med ma'z a ar c'hredit war draoñ, ez eo echu an dra-se ha torret al labour. Gwelloc'h e vije sevel uzinioù er vro.

P.V. — *Kalz tiez a ra war-dro ar savadurezh, da skwer e Brest, a zo kuezhet !*

F.S. — Eus an dra-se n'eus ket maread (kalz). Bez' e oa kalz a labour ha da c'houde ez eo aet war-draoñ hag an dud zo aet kuit eus ar vicher hag ez eo ranket lakaad tud eus ar broioù all da zont da rañplasiñ anezo.

P.V. — *An dud yaouank n'int ket mui dedennet gant micherioù ar savadurezh ?*

F.S. — Micherourion zo, e-giz an elektrisianed, pe al liverien (penterion) a vez kavet kalz anezo c'hoazh, hag ivez ar re a lak an dour evid ar plomerezh. Ar vañsonerion, an doerion ne vezont ket kavet.

P.V. — *Abalamour da betra ne vezont ket kavet ?*

F.S. — Abalamour d'ar vicher hag a zo diaes. Red eo dezo labourad er-maez pa vez glaw pe erc'h hag evid ar plastr ez eo heñvel : ne vez ket kavet peogwir ez eus outañ ul labour tenn.

2 — Labour ha buhez ar vicherourion. Kudenn ar surentez war ar chanter.

F.S. Tenn eo al labour ha gwechall, n'eus ket pell c'hoazh, ne oa ket paeet mad ivez. Bremañ gant ar sindikadoù, ez eo uheloc'h ar pae. Ur mañsoner mad bremañ en devez war-dro daou c'hant mil lur en ur miz evid eizh eur ha daou-ugent er sizhun.

P.V. — *Al labour zo tenn, med kalz a vekanikoù zo bremañ !*

F.S. — Ya. Evid sevel an traoù ez eus gruioù, med dre vras n'eus ket kalz a vekanikoù. Evid al labour-douar e vez graet mekanikoù evid dastum an hariko, med evid ar mañsoner evid ober beton hag e astenn, n'eus tra ebed. Evid sevel ez eus gruioù, bez' ez eus ivez traoù elektrik, med evid sevel ur voger ez eo red ober gant an daouarn.

P.V. — *Kalz a labour la tâche (diouzh ar marc'had) ?*

F.S. — Ar re zo eus ar vro ne labouront ket «diouzh ar marc'had» : an estranjourion nemedken. An estranjourion zo deuet amañ evid gounid arc'hant. Me 'm eus gwelet ar miz paseet tud eus ar Portugal o deus gounezet seizh kant mil lur en o miz, med ar re-mañ a labour d'ar sadorn, a labour d'ar sul, e-pad ma'z a an dud eus ar vro d'ar gêr.

P.V. — *Penaos ema ar vuhez gant an dud-se ?*

F.S. D'ar re yaouank alies e vez roet ur c'hantonamant war ar chanter med ar re a labour pell zo er vro-mañ o deus degaset o familh, e-giz e Kemper ez eus maread (kalz) o deus goulennet HLM-où. Aes a-walc'h o deus bet HLM-où. Med tud diwar kêr a feurm kambroù da dud eus ar Portugal pe ar Spagn aesoc'h, med tud eus ar Marok, an Aljeri, an Tunizi, a refuzont a-wechoù. Un tamm rasism zo. Er vro-Vigoudenn ez eus nebeutoc'h, med kostez Kraozhon ez eo gwashoc'h c'hoazh. Marteze peogwir e vew an dud-se en ur beg-douar a ya war ar mor, un tamm dispartiet eus ar re all.

P.V. — *Petra a soñj al labourerion estren eus ar vro-mañ ?*

F.S. — Da c'hounid bara e teuont du-mañ med da c'houde, ar re zo amañ abaoe pell zo en em blij er vro ha bez' ez eus paotred eus ar Portugal, da skwer, a zimez gant plac'hed ar vro.

Med ar peb brasañ koulskoude a zeu evid labourad start hag a ya kuit goude pewar pe pemp bloaz.

P.V. — *Penaos en em zalc'h al labourerion estren pa vez ur grêv bennak ? Lâret e vez, e-lec'h ma vez labourerion estren, ez implij ar mistri anezo a-eneb d'ar vicherourion all ?*

F.S. — Ya. Gwir eo an dra-se un tammig, lec'h ma vez nebeud a estranjourion. Ar mestr a fell dezañ ober pouez warno. Med

e-barzh an tiez a zo brasoc'h evel Ti Ducassou, da skwer, ne vez ket gwelet ar mestr bras alies, setu neuze, ne ra ket pouez warno.

P.V. — *Sindiket int ?*

F.S. — Ya. Aesoc'h evid ar re eus ar vro a-wechoù. Med tenn eo esplikañ dezo alies. Ne gomprenont ket ataw, abalamour d'ar yezh (langach). Lod a oar galleg mad. Unan, da skwer, e-neus desket gwelloc'h evid ar re all.

Med evid ar sindikadoù, me 'wel e Ti Ducassou, evid an delegeed a gasont da gaoud ar mestr ez eus tud eus ar re-se.

P.V. — *Komzet e vez alies eus ar gwall-zarvoudoù war ar chanter ?*

F.S. — Alies e vez, ya ! Meur a hini a vez gloazet pe lazhet war ar chanter, med ar Securite sociale a wask war ar mesti evid rediañ anezañ d'ober war-dro ar surentez. Me 'wel a-wechoù e lak ar S.S. aretiñ ar chanter. E-barzh un ti ma'z eus nebeud a labourerion, ne ra ket ar mestr war-dro ar surentez alies. Med en un ti ma'z eus maread (kalz), e c'houlenn ar vicherourion o-unan, setu neuze ar mestr a-wechoù en deus aon, setu neuze e pleg.

P.V. — *Daoust hag-eñ o deus ar vicherourion ur gwiskva evid en em ziwiskañ ?*

F.S. — Ya. Evid en em cheñch. En un ti ma'z eus maread (kalz), e vez lakaet aesoc'h, med en un ti ma n'eus ket kalz a labourerion ne vez lakaet netra. surtout gant ar vicher-se, pa vez graet batimantoù bras, e vez graet bemdez gant «des coulages de béton», hag an dud a vez lous. Setu neuze, red e vije lakaad dezo traoù evid en em walc'hiñ, med ral eo e vije graet. Med 'giz ni, e ti Ducassou, ni hon eus gwasket war ar mestr. N'eus ket a di d'en em walc'hiñ war ar chanter marteze, med aotre (droed) e-neus an den beb sizhun d'en em walc'hiñ e-barzh douch an ti-kêr. An dra-se war an eurioù. Med ar mestr da gentañ n'en doa ket c'hoant.

P.V. — *Pe nerzh o deus ar sindikadoù etre al labourerion-se ?*

F.S. — En departamant n'eus nemed ar CGT hag ar CFDT. Ar CGT zo a-bell beteg bremañ an niverusañ med alies bremañ, e reprezant ar CFDT muioc'h-muiañ al labourerion. Startoc'h e vez alies. Med an dra-se a zepand maread (kalz) eus al labourerion. Pa vez unan en deus c'hoant da sevel un dra bennak, alies al labourerion a ya d'e heul.

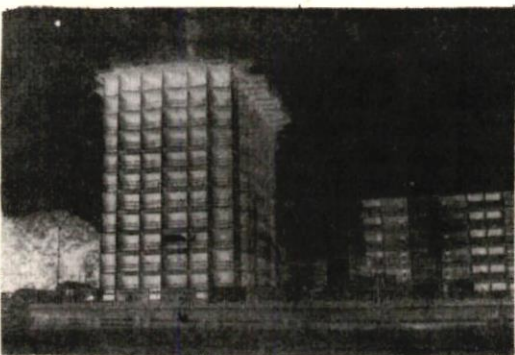
Ugent dre gant eus al labourerion

Al labourerion estren a ya da heul ivez. N'eo ket diaesoc'h lakaad anezo da heul ar sindikad e-giz ar re all, pa vez espliket mad dezo. Me 'wel, paotred ar Portugal hag ar

Spagn a c'houlenn diganeomp peseurt sindikad zo. Alies e vezont a-du gant sindikadoù a zifenn ar vicherourion. Me 'wel e Ti Ducassou ez eus bet ur grêv e Brest : tout an dud o doa aretet al labour. Lâret e voe d'an estrañjourion chom a-sav ha ne oant ket chomet a-sav med goude bezañ kaset labourerion eus ur chanter all da esplikañ dezo. An estrañjourion o doa lâret : «Pa gemero ar re all al labour, ni a gemero adarre».

Beteg-henn o doa ar sindikadoù labourer dreist-holl evid difenn ar pae, ar pezh a douche ar muiañ an dud : sevel o fae dezo. Bremañ eo evid ar surentez war ar chanter ha da c'houde e vo evid dezo kavoud labour, peogwir gant G. d'Estaing ez eo bloket ar c'hredit, setu neuze e vo bremañ ar gudenn vrasañ kavoud labour. Bete vremañ ne oa ket a zilabour, er c'hontrol eo : tud a vank er vicher c'hoazh.

P.V. — *Kalz tud zo deuet eus an F.P.A. ?*
F.S. — Pas maread (kalz). Ar pezh a c'houlenn ivez ar sindikadoù eo ober dezo ul lezenn nevez evid deskiñ dezo gwelloc'h o micher. Me 'wel e Ti Ducassou ez eus bet deg micherour o deus graet ur staj «lecture de plans».

P.V. — *Lâret e vez c'hoazh e vez evet kalz war ar chanterioù ?*

F.S. — Ar chanterioù bras a lavar d'ar re a ev mont kuit alies. Kalz a dud a ev, gwir eo, med war zigresk ez a an dra-se memes-tra. Gwashoc'h eo dreist-holl gant an artizaned, e-lec'h ma labour daou pe dri micherour gant ar mestr.

P.V. — *Peseurt dazont zo da c'hortoz evid ar vicher-mañ ?*

F.S. — Marteze ez aio niver an HLM-où savet war zigresk, med niver an tiez all a yelo war gresk. Gwechall e veze graet tiez a bade pemp kant vloaz. Bremañ o deus

an dud c'hoant da sevel un ti evito o-unan. Da c'houde, ar vugale a raio heñvel. Setu neuze war ar vicher ne gav ket din e vo achu al labour.

Med ma ne vez ket a uzinoù da zont er vro-mañ, gwir eo ez aio al labour d'an traoñ. Bremañ, an arme hag ar merdeadur-ezh (marine) a ro labour ivez, med ne roint ket ataw.

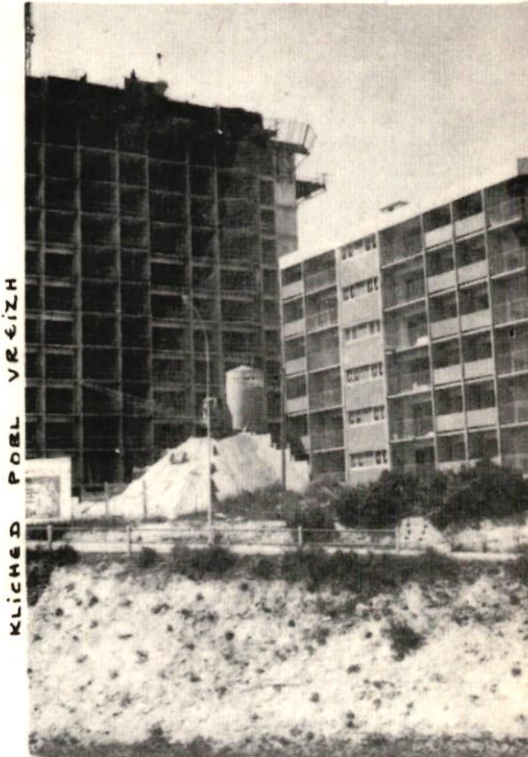
An arme a ro labour abaoe pemp bloaz zo war an Enez-Hir. Labour 'vo duhont evid pemp pe c'hwec'h vloaz, med da c'houde e vo achu.

Skolioù hag HLM-où zo bet savet maread (kalz) a-gleiz hag a-zehoù. Med ma ne zeu ket traoù nevez du-mañ, ez aio al labour a-dra-sur d'an traoñ. Ouzhpenn ez eus ur mell gudenn all : buanoc'h-buanañ ez a gant al labour. Un uzin a vez savet e seizh miz, un ti en eizh miz, hag ar mestr a bouez war al labourerion ma vefe labourer kalz buanoc'h c'hoazh. An dra-se a ziskouez marteze perag n'eus nemed 20 % a vez sindiket. Al labourerion a labour kalz ha buan-tre. Setu neuze e teuont da vezañ skuizh hag o deus ur c'hoant nemedken : mont d'ar gêr ha da gousket.

P.V. — *Fañch Saout, petra 'rit e Ti Ducassou ?*

F.S. — Me zo pemp bloaz zo e Ti Ducassou. Me a oa konter (comptable). Me a ra labour ar burew, med me zo ivez delege evid ar vicherourion. Dilun eo bet ar votadeg an eleksionoù. Me 'm eus nac'het en em brezantiñ. Med setu neuze : bez' ez eus daou «collèges» ; unan evid ar vicherourion, hag unan evid an deknisianed. Me zo e-touesk an deknisianed. An daou vloaz paseet e reprezanten anezo. Med ar re-mañ o deus nac'het harpañ ar vicherourion e-pad an harz-labour diwezañ a zo bet e Ti Ducassou. Me 'm eus lâret dezo en em zibab o-unan adal vremañ. Ha me 'm eus lavaret d'ar re all, d'ar vicherourion : «Me 'm eus kemeret kaoz evid-oc'h hag e kendalc'hin d'henn ober, setu neuze ne vezin ket ken dileuriad eus an deknisianed.

Tud zo zo rasist. Heñvel eo un tammig evid lod eus an deknisianed. Ar re-mañ a zifenn o zamm bara med n'o deus ide ebed eus stourm ar renkadoù (lutte des classes). Lod a vije kontant med ne gredont ket avañs. Aon da goll o flas, aon eus ar mestr a-wechoù. Distaget int en ur mod eus ar re a labour gant o daouarn.

3 — *An tiez. Peseurt mod e vo da sevel ?*

Ya. Ar vicher bremañ zo troet da sevel traoù e «préfabriqué», med er vro-mañ e klask ataw an dud sevel tiez a blij dezo. N'int ket douget d'ar «préfabriqué», abalamour n'eus ket moien da lakaad anezo en o giz. Evid an HLM-où ez eo ar mistri-bras pe ar ministr en deus desidet an dra-se. Peb hini a fell dezañ ober e di evitañ e-unan.

N'eus nemed an tiez hag a chom e-giz gwechall, tiez Breizh gwirion. Med a hent all evid ar beton, evid ar savadurioù bras muioù-h-muiañ ez eer war-zu ar «préfabriqué».

P.V. — *Petra a soñjit diwar-benn an HLM e-giz Kervoazan : blokoù tost ha tost an eil ouzh egile, heb tamm glazadur ebed etrezo ?*

F.S. — An dud o deus c'hoant gwerzhañ, o deus c'hoant ober profit, setu e vez diminuet muioù-h-muiañ plasoù da c'hoari evid ar vugale, glazadur evid an dud. A-boan ma vez graet parkoù evid lakaad an otoioù. Red e vije ober salioù evid ar bodadegoù hag evid ar re yaouank. Ne vezont ket graet gwall alies, peogwir n'eus ket arc'hant a-walc'h. An Office HLM a nac'h e-giz-se ober anezo.

P.V. — *En tu all, ez eo bet harzet labourioù Porzh-Foenn !*

F.S. Setu al labourerion a soñj dreist-holl en o labour ha savadurioù ar seurt-se a vez gwelet mad ganto. Medme gav din ez eo red gweloud pelloc'h. An dra-se en dije gwastet an aodoù ha surtout e vije deuet tud nompas evid ober traoù braw, med evid gounid arc'hant. Setu neuze, ar re eus ar vro ne vijent ket bet pinvidikoc'h hag a vije deuet da vezañ servijourion.

P.V. — *Mar deu an tu kleiz e penn ar gouarnamant, petra 'vo lod micherourion ar batimant ?*

F.S. — Kalz a vicherourion a soñje dezo e vije deuet Fañch Mitterrand a-benn da vezañ mestr ar Frañs. Lod a oa evurus. O buhez a vije bet aesoc'h, sur a-walc'h, hag an arc'hant a vije bet kemeret eus al lec'h ma oa. Ar pezh n'eo ket bet graet bete vremañ siwazh !

DISKOU ARFOLK

**Ober, Embann, Brudañ,
peb tra graet en Breizh**

Ar Sonerien Du - Diaouled ar Menez
Kouerien Sant Yann

Ar Bleizi Ruz - Ar Penseerien

Mikael Kerne - Youenn Gwernig - Cadic Ha Kimry

Beilhadeg e Menez - Kamm ALAN STIVELL

14, Passage du Blavet, An Oriant

Loeiz Klec'h ha Yann ar Gow,
Kevrenn Kemmer.

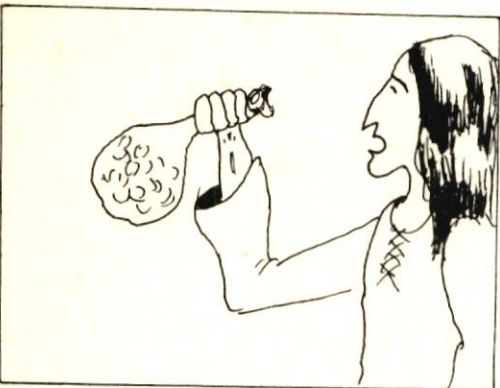
AR BONEDOU RUZ

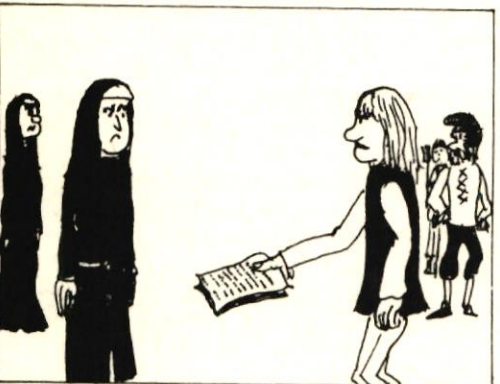
kalz a urud a oa bet gant rangwall Kastell Kergoet. Ar bern sotrounez, spontet keñz a oant, o doa dilezet o douaroù hag aet da glask repuercherioù

Ar memes deiz, e kanton Kallag, e ao bet kemeret ar gêr gant ur bagad labourerier-douar, en o fenn ur abostoler anvet Fransez ar Merdy.

Goude bezañ devet ar paperoù, e oant antreet e Kastell Kermahilo. Dek devezh goude ec'h adretornant... da laerezh 70 skoed.

Peizanted Treogan ha Plevin a redi leanezed abati Langoned da ginañ ec'h asantont d'ar gizioù kozhevitar, gwirioù war al lodehoù hag ar gwerzhioù

(da vezañ kendalc'het)

D. KERVILLA. F. KERRAIN

Kanenn d'ar vuhez!

Nag un titl kàer, n'eo ket gwir ? Roet eo bet gant Sten Kidna d'ul levrig barzhonegoù, nevez deuet er-maez. Piw eo Sten Kidna ? Sten zo ur c'hamalad eus hon strollad, o chom en Alrae. Ur skolaer eo Sten Kidna : meur a gentel en deus bet graet a-hed e vuhez, moarvad. Homañ zo ur gentel hag e lavar deomp Sten enni : Kanomp d'ar vuhez, en desped d'ar pezh a zo brein ha marw dija en-dro deomp ! Kanomp d'ar vuhez, en desped d'ar brezel, en desped d'ar pezh a zo divalaw e kalon mab-den !

Sten Kidna zo ur paotr eizh vloaz ha hanter-kant dezañ. E dud kozh, a oa eus Bro-Euskadi, gwechall. Med daou gant vlez zo bennak, pe dost, ez eo diazezet e familh e Breizh. E bro-Wened, dres. Tad Sten a zo bet ganet e Sine, damdost da Wened, war vord pleg-mor ar Morbihan, en ur vro e-lec'h ma'z eo ken dous bevañ, moarvad... Mamm Sten a oa genidig eus an Alrae, setu ez eo gwriennet mad Sten e bro-Wened Uhel.

Adarre barzhonegoù ! a lavaro lod. Gwir eo, mont a ra skuizh tud 'zo gant ar varzhoniezh. Bezomp dinec'h ; homañ n'eo ket barzhoniezh evid ar saloñsioù ; forzh penaos n'ouzon ket hag-eñ e vez lennet kement-se a varzhoniezh e-barzh saloñsioù frank bourc'hizion Roazon, Gwened pe Vrest... Barzhoniezh Sten Kidna n'eo ket ur varzhoniezh dezi da bal roiñ d'al lennerion un *état d'âme*. Etad d'âme ebed ; amañ emamp plom e-barzh ar varzhoniezh engouestlet ; amañ n'eus na lann alaouret na bleunioù melen, na dantelezh na louzoù c'hwez vaci... Amañ emamp o vrezeliñ, o stourm, o huchal e-barzh ar gompezenn, pell diouzh ar plasoù blod... Ar barzhonegoù-mañ a zo bet savet gant Sten e-korf pemp blez àrn-ugent pe ouzhpenn... Edo c'hoazh en hon fronelloù c'hwez kreñv ar poultr ; eno an Nazied o verniañ o zorfedoù diwezañ : Oradour... ha ped ha ped all. Sten n'e-neus ket ankouaet. Hag e skriv kement-mañ, e giz dedi : «*Evit derc'hel d'am ger — Al levr-mañ — A zo kinniget — D'am mignon mat — Jean le Grégam — Denavor — Bet fuzuilhet a-gevred gant e vreur — Gant an Alemaned — E koed Botsegaloù e Kolpoù — E miz gourhelen 1944*». Setu an darn vrasañ eus lennerion. Pobl Vreizh ne oant ket ganet c'hoazh...

Un den kizidig a galon, dezañ un ene tener ha santidig, un den digor frank e zaoulagad ha muioc'h c'hoazh e galon moarvad eo Sten Kidna. Ar bed holl, kement tra a c'hoarvez e pewar c'horn ar bed evel e Breiz a zo evid Sten ur gentel hag un digarez da sevel ur barzhoneg, barzhonegoù fromus alies. Ya, Sten a vez fromet, ha beteg hejet ha merzheriet en e galon ken kizidig, gant kement darvoud grevus a c'hoarvez war an tamm douar-mañ : brezel an Indochin, hini ar Biafra, med ivez evel just, stad truezus hon bro Breizh, dismantr pe, heñvel eo, dilojadenn vezhus govbelloù Lokrist, da skwer. Ya, evel ma weled skrivet war un tamm kartoñs du-se : «*Mééusse é !*» Ya ! Mezhus eo...

Lok-Krist ! O Krist
Ho pet truez,
Truhez ouzh hor pobl, trubardet,
doganet

A zihun tamm ha tamm
— Hir eo bet ar c'housked —
Met krogit, o Krist
E skourjez ho kounnar santel
Ha skubit er-maez
Mistri ar Vretoned
— Re hur bro ha re Vro-C'hall —

Setu ur foto a felle da Sten Kidna embann en e levr hag a zo bet rac'hwi-zet gant ar mouller
Evid tud'zo, e 1974, e Breizh, ur vamm gant he c'hrouadur nevez-ganet zo un dra mezhus da ziskouez

Ar patrom, ar barner, ar c'hannad,
ar polis
A lâz bepred «amen» da lezennoù
Paris.

Nann, n'e-neus ket aon Sten Kidna d'ober gant gerioù taer, gerioù realist, ne guz ket e santimant dindan gerioù goloet tamm ebed... Lod a lâro ez eo barzhoniezh Sten Kidna ur varzhoniezh paour, unan zister, unan dreut. N'eo ket, d'am meno. Nemed ez eo, forzh penaos, treud peb tra, treud ar peuriñ ganeomp war dachenn Vreizh. Lod ar c'hi, plas ar c'hi eo hon hini, e gwirionez. Setu, bez' ez eo barzhoniezh Sten Kidna ur melezhour gwirion eus stad an traoù e Breizh, ur melezhour eus labour hag eus stourm ar Vretoned kar-o-bro. N'hon eus ket amzer, na kement-se a c'hoant da beurec'hlaaad barzhoniezh flour ha kompes. Evid piw e vez savet barzhonegoù e brezhoneg er Vreizh a hiziw ? Evidor an-unan marteze da gentañ, pa drid ar galon ganeor. Med dreist-holl evid embann ha youc'hal a-bouez penn e fell deomp e chomfe Pobl Vreizh en he sav, setu. Ar re a stourm war an tu-se n'emaint ket e-barzh ar plasoù braw ha blod ; ne vezont ket o selled dalc'hmad ouzh o ze le bemnoz, braw, trankil, fur, reizh. An den e neus savet ar barzhonegoù-mañ a oa o werzhañ *Le Peuple breton* pe marteze *Pobl Vreizh* e Karnag, tri blez zo ; hag ez eus bet lâret dezañ gant un den «enorapl» : «*Vendre un pareil journal, à votre âge, vous n'avez pas honte !*» Pa vezer bet kunujennet evel-se, n'eo ket difennet, me 'gav din, sevel ur barzhoneg taer un tammig ar pozioù anezañ...

F. Morvannou.

«*Kanenn d'ar vuhez*»,
gant Sten Kidna
E gwerzh en holl staloù brezhoneg
hag
e ti Sten Kidna,
5, rue du Drézen 56400 Auray-Alrae
C.C.P. 591.83 N Nantes-Naoned
Priz : 10 lur.

AR POBLOU BIHAN BAC'HET, MAC'HET NAC'HET...

«(!) E-pad amzer ar sujañ e Kuba e oa bet skrapet pinvidigezhioù hon bro gant kapitalisted Amerika ; ar politikerezh oa bet an tostañ a-du gant hini ar vro wasker ; tud hon bro a oa bet hualet ha sujet... Ar waskerion o doa dismegañset hag esaet mougañ kement stumm-disklêriañ o toned diwar wir spered hon pobl. Klasket o doa reiñ dimp da grediñ n'hon doa ket gizioù dimp hon-unan. Distummet o devoa hon istor dre al levrioù skol. A-drugarez d'o mestroniezh war an tele, war ar radio, ha war ar c'hazetennoù, o doa graet al lu gant tud hon bro. Roet o devoa dimp, dre heg, un doare-bevañ o tennañ d'o hini en Amerika. Erfin, an dud o doa lonket nous-pet soton goude bezañ bet tromplet dre ar pezh a blije dezhe. Abalamour da wask an estrañjourion, he doa bet dilañs hon bro war he c'hresk. Abalamour dezhi ivez, e oa chomet dizek an dud, divarreg-krenn da lenn ha da skrivañ o yezh...»

Setu amañ ur pennad-skrid tennet diwar ul levrig o tisplegañ stad ar sevenadur (*kultur*) e Kuba. Lennit ervad peb frazenn anezhañ, lennerion ger, evel pa vije peb hini ur pennad gwirionez. Merkañ a refet, sur a-walc'h, pegen heñvel oa stad Kuba, ur pemzeg vloaz bennak a zo, dindan yew an Amerikaned, ouzh hini Vreizh, en deiz a hirie, dindan gabestr Jakobined Frañs. Ne fell ket deomp, e neb doare, lavaroud : «*Breizh = Kuba !*». O, nann 'vad, sur ! Gwashoc'h un tamm oa stad Kuba er bloavezhioù 50 evid hini hon bro, hirie an deiz. Padal, gwaskerezh an drevadennerion (*colonisateurs*) a vez ar memes hini e peb lec'h. N'eus nemed an doareoù-gwaskañ a cheñch. Gwech e vezont garw ha diaes da c'houzañv evel e Kuba, un amzer zo bet ; gwech ivez, pa vez glepoc'h genaouioù ar vistri estren, evel e bro-Vreizh, ne vez seblant ebet a waskerezh, pa weler an traoù diwar c'horre : Marw ar vro, avad, a zeu ken buan all !

Mikael Briant.

AR BREZHONEG E BRO-NAONED

En nawved kantved e oa komzet ar brezhoneg e bro-Naoned betek ar stêr Liger ha zoken betek Porzhig ; eus an daouzegved d'ar seitegved kantved e veze implijet adaleg ar Roc'h-Bernez betek Sant-Nazer pe war-dro. Anwioù evel re *Le Pouliguen, Penbe, Kerguenec, Le Croisic, Pen-Bron, Mean, Penhoët*, a destenieka boaz ar brezhoneg en hon departamant. Er c'hwezegved kantved, e komze an dud ar yezh e Bazh-Gwenrann (*Batz*) hag e kornog ledenez ar Vro Wenn. Med abalamour da ziaesterioù ekonomikel fin ar seitegved kantved e voe red d'ar Vretoned divroañ ; evel-se e steuzias ar brezhoneg e kêr-Biriag. Koulskoude e oa ar c'hontrol gant Bazh-Gwenrann a oa ataw ur gêr vleuniüs hag a implije eta he yezh gant ur

E-maez an uzin, du-dall an noz, ha sioul pep tra. Amañ, en tu-barz, omp trellet gant skleur mil lamp ha bouzalet gant tourni mil mekanik.

Ha palez Paolig e vefe ?

Pedervet noz sizhun-labour hon ekip an hini eo, boulc'het mat an traoù ganimp, degouezhet omp d'ar yaou. Petra 'gontañ ? Ar gwener kentoc'h, rak nadozioù ma montr a verk teir eur diouzh ar beure.

Piv a soñj e aksionerion an ti ? Den, sur a-walc'h, morvitellet int en o gweleoù. A-hend-all, perak klemm ? Labour hon eus, ha ma ne blij ket dimp ar geusterezh, ez eus ur bern paotred all prest da gemer hon plas.

Ifig, ar mekaniker all, ha me hon eus bet kaoc'h etre dek eur, dec'h, ha div eur, hirie. Ingalet hon eus pep tra.

Da c'hortoz ur c'halvadenn all, heurtet hon eus diwar hon taolioù-labour oustilhoù, buret-ennoù-eoul, pilhoù, hag all.

Emañ ma c'hamalad-labour krog gant ur *Satanik* pe un *Tarzan* bennak kavet gantañ e foñs an diretenn.

Me, ma amzer a gemeran da roullañ ur sigaretenn, hep blaz petrol ganti !

Hini ac'hanomp n'en deus tennet e gaskrout diouzh e sac'h. N'hon eus ket naon. Piv en defe naon en toull-mañ ? A bep seurt flaer a sav diouzh hon bleuioù, mesk-ha-mesk, ha c'hwezoù petrol ha triklor, eoul ha kvirol, lard ha n'ouzon ket petra c'hoazh.

Gwechall en hon bro, paotred ar marchosi na blije tamm d'ar merc'hed (koant pe digoant) abalamour d'ar c'hwez kezeg a oa peg oute. Henozh, me zo palafringer bras ! (Hag e kañv emañ ma ivinoù).

'B'lam' da betra e sav em spered ar skritell a welen, e-pad amzer ma harlu, a-us stalioù dalc'het gant divroidi evel-don-me / *Au petit Breton* ?

Derc'hel a ran soñj ivez eus ar skeudenn a heulie alies-alies, ar skritell : hini ur breton pe ur vretonez, gwisket en e gaerañ, o seniñ binioù (kosh), dirak saout (brizh-du) o peuriñ.

PA NIJ AR GAOUENN

- Ur mekaniker war ar seitek ! a vlej ur chéf-dekip o tiboufañ en atelier.

- Ma zro da vont, eme Ifig.

Kregiñ a ra en e gased ha, pa zigor an nor hon disrann diouzh an uzin, tousmac'h diaoulek ar mekanikoù a sko, didruez, em divskouarn.

Sioulloc'h an traoù, bremañ, pelec'h oan degouezhet ? Ha ya, ar saout brizh-du.

Droll eo memestra, du-hont, en harlu, ar breton zo ar c'henvroad, ar breur. Amañ, n'eo nemet an amezeg, ar c'hamalad-labour, archer korn ar ru pe paotr an tailhoù, ar mignon pe an enebour.

Ur pezh gwiskad simant zo dindan hon treid, gwechall (n'eus ket pell zo !) e oa ur menaj amañ.

Drolloc'h c'hoazh, muioc'h a vrezhoneg a glever war an dachenn-se eget biskoazh. Kant den da heul, e-pad tro an horolaj, hag ar pep brasañ anezhe o vrezhonegañ ! Hag erminig-où, triskelloù ha gwenn-ha-duioù a dresont war o mekanikoù.

Petra zo breton 'benn ar fin en uzin-mañ. Ar c'houevr ? Tamm ebet. Ar plastik ? Eus Alamagn pe Holland e teu. Ar mekanikoù ? Italiat, danat, alaman, amerikan, hag all.

N'eus nemet ar re a ra war-dro ar mekanikoù a zo breton. Kig ha gwad.

Perak bezañ dibabet un anv ken lu : *Le petit Breton* ?

D'ar poent-se eus hon istor e oa kouezhet marteze pobl ar Vretoned da renk deñved. Deñved a c'hortoze o vegeliat «*marsêyezoù*», sizaill an touzer ha kontell ar c'higer.

Nag a dud am eus bet klevet kanañ evite an *De profundis*.

Bet omp-ni en toull, a-c'hras Doue hon eus kavet tud skiantek a-walc'h da juntañ evid-omp Skeul ar Frankiz.

Eus ar bazenn gentañ, e reer «*Mammvro*».

Div all a zo, anvet int «*Broad*» ha «*Stad*».

Un advroad on, bet on un divroad, sevel a ra em spered ivez unan eus sloganoù brudetañ *Tal ar Bobl*, e Frañs, a-raok 1940 : «*Jeanne avec nous !*».

Ha bretoned ken «*bihan*» e vefemp d'ober fae war hon istor ? Hon istor penn-da-benn ?

- Ur mekaniker war an 23 !

Din da vont. Netra grevus, ur rod dantek da cheñch nemetken. Un hanter-eur labour.

A-raok distreiñ d'hon atelier, e fell din lonkañ ur bannac'h aer fresk er-maez.

Tost da beder eur diouzh ar beure eo. Menaj Kerservel zo c'hoazh beuzet en deñvalijenn.

Saout a zammelan a-hed ur c'hleuñ. Didrouz, ur gaoenn a nij eus ur bodad-gwez d'egile.

A-drek ma c'hein, tregont den a zalc'h gant o labour.

Ren' Skeren.

vras a virwidigezh. Setu perag ez eus c'hoazh hiziw meur a c'her hag a dro-lavar o toned eus ar brezhoneg ; da skouer : *carriquelle (karrigell), faire après, faire avec (ober war-dro, ober gant)*, hag all.

Er bloavezh 1878 e oa daouzeg kant a dud bennak o komz gwenedeg uhel e seizh kêriadenn, hogen e 1888 n'eus ket mui daou c'hant anezho ouzh henn implij ! Hiziw siwazh, n'eus ket mui a Vretoned o komz hor yezh a-vihanig e bro-Wenrann. Evelkent e tesk ar Vretoned bremañ, ar re yaouank dreist-holl, el lec'hioù ma vez roet kentelioù, e Naoned, e Sant-Nazer, e Gwenrann, pe o-unan. Evel-henn e tiskouez bro-Naoned d'an holl he youl da chom brezhon da viken !

Heb brezhoneg n'eus ket a Vreizh !

Yvan Gwehenneg, Sant-Nazer.

**Perc'hennañ
benveg e labour
eo gwellañ tra
a c'hall ober ar paour.**

BRUDEREZH (PUBLICITE) EVIT AN ARME

